

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
психології і соціології
Протокол № 1 від 26.08.2025 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність	С4 Психологія
Освітній рівень	другий (магістерський)
Освітня програма	Психологія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Розробник:

к. психол. н,
доцент

Завідувач кафедри
психології і соціології

Гарант програми

Ірина УШАКОВА

Жанна БОГДАН

Наталя АФАНАСЬЄВА

**Харків
2025**

ВСТУП

Актуальність навчальної дисципліни. Основою будь-якої науки є методологія – специфічна галузь знання, яка посідає проміжне місце в ієрархії пізнавальних сфер між конкретними науками та філософією. У гранично короткому визначенні методологія – це вчення про шляхи пізнавальної діяльності. Тому вивчення будь-якої науки має починатись (і закінчуватись як узагальненням) саме з методології.

Вивчення цього освітнього компонента дає можливість здобувачу вищої освіти сформувати системне бачення теоретико-методологічних засад психологічного дослідження, теоретичних і практичних основ психологічного дослідження, підвищує культуру наукового мислення, розвиває навички організації та проведення психологічного дослідження. Основним результатом тут можна вважати готовність до науково-дослідницької діяльності у сфері психології.

Метою навчальної дисципліни «Методологія науково-психологічного дослідження» є формування знань здобувачів вищої освіти про сутність та особливості проведення психологічних досліджень; забезпечення оволодіння вміннями та навичками проектування дослідження у сфері психології та його практичної реалізації, набуття здобувачами знань і вмінь, необхідних для організації та проведення наукових досліджень, обробки, узагальнення та тлумачення його результатів.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- розкрити сутність, функції та рівні методології;
- охарактеризувати систему методів теоретичного та емпіричного дослідження;
- охарактеризувати етапи наукового, зокрема, психологічного дослідження;
- ознайомлення з парадигмою проведення наукових досліджень різного типу;
- формування вміння визначати засоби статистичної обробки емпіричних результатів емпіричних досліджень;
- забезпечення оволодіння навиками оформлення звітів про наукове дослідження у формах тез, статей, рефератів, кваліфікаційних робіт тощо.

Об'єктом навчальної дисципліни є методологія психологічного дослідження.

Предметом навчальної дисципліни є сучасні наукові підходи до дослідження та аналізу психологічних явищ та розв'язання психологічних завдань.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності
РН1	ЗК4; СК1, СК12
РН2	ЗК4, ЗК6; СК2, СК3, СК8
РН3	ЗК2, ЗК6, ЗК8; СК1

Результати навчання	Компетентності
RH10	ЗК4; СК3, СК8, СК12

Де:

RH1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно- т комунікаційних технологій.

RH2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.

RH3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.

RH10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК8. Здатність розробляти та управляти проектами.

СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.

СК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.

СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК12. Здатність до особистісного та професійного зростання

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Методологічні основи наукових досліджень

Тема 1. Наука та наукове пізнання.

1.1. Поняття про науку. Визначення науки у руслі різних підходів. Функції науки. Основні завдання науки. Найважливіші соціальні функції науки. Особливості наукового знання порівняно з ненауковим. Критерії науковості.

1.2. Наука як система знань та її розвиток. Нарис історії наукових досліджень. Наукові напрямки (класичний, некласичний (індустріальне суспільство) і постнеокласичний (постіндустріальне суспільство)). Наука і філософія. Періоди розвитку науки відносно її цільових орієнтацій. Етапи розвитку галузей науки. Наукові революції. Діалектика процесу пізнання та проблема істинності наукових знань. Зміна образу науки наших днів.

1.3. Наука як вид діяльності. Наукове пізнання та його основи. Наукове дослідження та його сутність. Форми наукових досліджень (фундаментальні та прикладні). Етапи наукового дослідження. Результати наукового дослідження. Рівні пізнання. Структурні компоненти теоретичного пізнання (проблема, гіпотеза, теорія (слабка чи сильна)).

Тема 2. Наукове дослідження та його принципи

2.1. Методологія та її роль в процесі пізнання. Методологія та її характеристики. Визначення методології науки. Основні функції методології. Загальна та спеціальна методологія. Загальні питання методології (об'єкт, мета та завдання методології). Засоби здійснення методологічної діяльності. Типові ситуації методологічної практики. Традиційні методологічні проблемами.

2.2. Рівні методології. Філософська методологія. Філософсько-методологічні позиції. Загальнонаукова методологія. Загальнонаукові принципи класичного дослідження. Наукові знання та їх класифікація. Фундаментальні та прикладні наукові дослідження. Логіко-гносеологічні методи наукового дослідження. Конкретно-наукова методологія. Технологічна методологія. Дескриптивна форма та прескриптивна форма методологічного знання.

Тема 3. Методологія наукового дослідження

3.1. Принципи наукових досліджень. Наукове дослідження як форма здійснення і розвитку науки. Класифікація наукових досліджень. Наукова теорія та шлях її становлення. Загальнонаукові принципи: єдності теорії і практики, детермінізму, доповнюваності, самоорганізації, системності, інваріантності.

3.2. Методологія та методи наукових досліджень. Види та ознаки наукового дослідження. Співвідношення понять методологія, метод, методика. Вимоги до методів наукових досліджень. Класифікація наукових методів. Філософські методи. Загальнонаукові методи. Конкретнонаукові методи. Внутрішньо- та міждисциплінарні методи.

Тема 4. Методологічні основи психологічного дослідження

4.1. Особливості психології як науки. Особливості психологічного знання порівняно з іншими науками. Ненаукове психологічне знання та можливість психологічного знання як наукового.

4.2. Методологічні проблеми психології та криза психологічної науки. Особливості методологічних проблем у теоретичній, практичній та побутовій психології. Характеристика кризового стану методології психологічної науки. Методологічна криза та типи психологічних парадигм.

4.3. Методологія психологічних досліджень. Взаємозв'язок методології, методів та методики психологічного дослідження. Класифікації методів психології. Неекспериментальні психологічні методи. Експериментальні методи психології. Математичні та статистичні методи у психології.

Змістовий модуль 2. Методологія психологічних досліджень

Тема 5. Академічна доброчесність та нечесність

5.1. Академічна доброчесність. Сутність та фундаментальні цінності академічної доброчесності. Види порушень академічної доброчесності. Сутність та види академічного плагіату. Системи для перевірки текстів на ознаки плагіату. Проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP)

5.2. Проблема пояснення психічних явищ. Пояснення як спосіб наукового пізнання. Причинно-наслідкові пояснення. Телеологічні пояснення. Квазіпояснення. Науковий редукціонізм. Знаково-символічне фіксування результатів досліджень.

Тема 6. Основи теоретичного дослідження в психології

6.1. Вибір напрямку та послідовність (етапи) наукових досліджень. Поняття наукового дослідження. Вибір напрямку і теми наукового дослідження. Визначення предмета і об'єкта дослідження. Мета і завдання дослідження. Порядок здійснення наукового дослідження. Поняття, функції та структура програми дослідження. Послідовність та етапи виконання наукових досліджень. Пошук, накопичення та опрацювання наукової інформації

6.2. Види психологічних досліджень. Ідеальні та реальні дослідження. Інтенсивне та екстенсивне дослідження. Неекспериментальні та експериментальні дослідження в психології. Теоретичні та емпіричні дослідження в психології. Проблема об'єктивності дослідницьких методів у психології.

6.3. Теоретичні дослідження. Інформаційна основа наукових досліджень. Поняття наукової інформації та її значення в наукових дослідженнях. Методи пошуку і збору наукової інформації. Техніки роботи з літературою. Бібліографічний апарат наукових досліджень. Правила складання та оформлення списку джерел інформації.

Тема 7 Основні методи емпіричного дослідження.

7.1. Порядок проведення наукового дослідження. Ознаки наукового підходу до вирішення проблеми психологічного дослідження. Фактори, що заважають об'єктивно інтерпретувати одержані результати дослідження. Обґрунтування актуальності проблеми дослідження. Формулювання теми наукового дослідження та визначення робочої гіпотези. Визначення мети, завдань, об'єкта й предмета дослідження.

7.3. Виконання емпіричних наукових досліджень. Теоретичні дослідження та їх методологія. Проведення емпіричного дослідження. Методи зведення результатів емпіричного дослідження. Подання результатів досліджень у таблицях. Графічні методи відображення результатів дослідження. Висновки.

Тема 8. Оприлюднення результатів наукового дослідження. Наукові публікації

8.1. Види наукових робіт. Наукові публікації (наукова стаття, монографія, тези доповіді, наукова доповідь (повідомлення)). Реферати. Курсова робота. Кваліфікаційна робота. Науково-дослідна та навчально-дослідна робота студентів.

8.2. Написання та оформлення наукових публікацій. Наукова стаття: правила написання та оформлення. Монографія. Тези доповіді. Наукова доповідь (повідомлення).

8.3. Реферати, курсові роботи та кваліфікаційні роботи. Дослідницька робота. Загальна характеристика видів кваліфікаційних робіт. Реферат як форма навчальної й науково-дослідної роботи. Послідовність виконання курсових і кваліфікаційних робіт освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавра і магістра. Навчально наукова та науково-дослідна робота студентів.

Тема 9. Кваліфікаційна робота магістра

9.1. Наукове мислення в організації та проведенні досліджень. Сутність та особливості наукового мислення. Стиль наукового мислення. Управління

знаннями. Інтелектуальний капітал. Проблеми формування наукового мислення
Проблемні ситуації в межах наукового дослідження

9.2. *Кваліфікаційна робота магістра як вид наукового дослідження.*
Магістерська робота та її характеристика. Етапи виконання кваліфікаційної роботи
Вимоги до окремих складових роботи. Вимоги щодо форматування та оформлення роботи. Науковий стиль мовлення та його особливості.

Перелік практичних (семінарських) занять за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) занять

Назва теми та / або завдання	Зміст
<u>Тема 1.</u> Наука та наукове пізнання	Питання для обговорення: 1. Що таке наука? 2. Основні характеристики науки. 3. Що є критерієм істини в науці? 4. Яким чином відбувається розвиток наукових знань? 5. Дайте визначення поняття «система наук». 6. У чому полягають основні функції науки? Тема для презентації і повідомлення: - Особливості сучасної науки - Поняття наукової парадигми
<u>Тема 2.</u> Наукове дослідження та його принципи	Питання для обговорення: 1 Наукова діяльність та її форми. 2. Хто проводить наукові дослідження в Україні. 3. Наукове дослідження та його ознаки. 4. Види наукових досліджень. 5. Етапи проведення наукового дослідження. 6. Принципи наукового дослідження у психології. Теми для презентацій і повідомлень: - Філософський рівень методології відносно психологічних досліджень
<u>Тема 3.</u> Методологія наукового дослідження	Питання для обговорення: 1. Методологія та її рівні. 2. Методи наукового дослідження та їх види. 3. Рівні методів наукових досліджень. 4. Загальнонаукові методи та спеціальні методи наукового дослідження. 5. Теоретичні та емпіричні методи та їхня характеристика. Теми для презентацій і повідомлень: - Проблема об'єктивного методу в психології Дискусія на тему «У чому полягає взаємозв'язок методології, методів та методики психологічного дослідження?»
<u>Тема 4.</u> Методологічні основи психологічного дослідження	Питання для обговорення: 1. Особливості психологічного знання порівняно з іншими науками. 2 Ненаукове психологічне знання та можливість психологічного знання як наукового. 3. Особливості методологічних проблем у теоретичній,

	практичній та побутовій психології. 4. Методологічна криза в психології. Теми для презентацій і повідомлень: Методологічна криза та типи психологічних парадигм.
Тема 5. Академічна доброчесність та нечесність	Питання для обговорення: 1. Сутність та фундаментальні цінності академічної доброчесності. 2. Сутність та види академічного плагіату. 3. Системи для перевірки текстів на ознаки плагіату. 4. Основні засоби протидії плагіату.
Тема 6. Основи теоретичного дослідження в психології	Питання для обговорення: 1. Порядок проведення наукового дослідження. 2. Проблема, тема, об'єкт, предмет дослідження, мета та завдання: сутність, взаємозв'язки, вимоги до формулювання. 3. Гіпотеза: сутність, значення та вимоги до її формулювання. 4. Теоретичні методи дослідження в психології: сутність, види, варіанти застосування. 5. Особливості використання наукового стилю мовлення в науково-дослідній роботі. Практичне завдання: Сформулювати ідеї щодо власного кваліфікаційного дослідження за схемою: галузь психології, яка викликає найбільший інтерес; психологічний феномен, який найбільше цікавить; можливості експериментального вивчення цього психологічного феномену (вимірюваність, група дослідження, місце дослідження, часові рамки); запропонувати кілька можливих тем дослідження.
Тема 7. Основні методи емпіричного дослідження	Питання для обговорення: 1. Гіпотеза: сутність, значення та вимоги до її формулювання 2. Проблема, тема, об'єкт, предмет дослідження: сутність, взаємозв'язки, вимоги до формулювання 3. Вимоги до формування вибірки досліджуваних. Поняття про адекватність та репрезентативність вибірки досліджуваних. Поняття про незалежні та залежні змінні. 4. Поняття про надійність, валідність та стандартизацію методів та процедур дослідження. Адаптація та модифікація методик. 5. Емпіричні методи у психологічному дослідженні: сутність, вимоги до організації та застосування. 6. Проблема об'єктивності дослідницьких методів у психології Практичне завдання: Проаналізувати особливості застосування конкретних теоретичних методів в конкретному науковому дослідженні (на вибір - магістерська робота, дисертація, наукова стаття, монографія); свої думки представити на семінарському занятті.
Тема 8. Оприлюднення результатів наукового дослідження. Наукові публікації	Питання для обговорення: 1. Поняття про наукову статтю та її структуру. 2. Тези доповіді на науковій конференції. 3. Особливості підготовки наочного матеріалу для захисту результатів дослідження: комп'ютерні презентації, слайдові доповіді, стендові доповіді. 4. Основні вимоги до реферування та цитування літератури. 5. Поняття про авторські права. Практичне завдання:

	Проаналізувати наукову статтю та тези, що відповідають тематиці обраного наукового напрямку з точки зору відповідності методологічним вимогам до робіт такого типу Теми для презентацій і повідомлень: Вимоги до організації, проведення й обробки результатів психологічних досліджень
<u>Тема 9.</u> Кваліфікаційна робота магістра	Питання для обговорення: 1. Магістерська робота та її характеристика. 2. Етапи виконання кваліфікаційної роботи. 3. Вимоги до окремих складових роботи. 4. Вимоги щодо форматування роботи та наукового стилю мовлення.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3

Таблица 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
<u>Тема 1.</u> Наука та наукове пізнання	Повідомлення з презентацією на одну з тем (за вибором): - Особливості сучасної науки. - Поняття наукової парадигми.
<u>Тема 2.</u> Наукове дослідження та його принципи	Розв'яжіть творче (професійно-орієнтоване) завдання. Обґрунтуйте свою відповідь.
<u>Тема 3.</u> Методологія наукового дослідження	Питання для самостійного вивчення: кваліметричні методи наукового дослідження.
<u>Тема 4.</u> Методологічні основи психологічного дослідження	1. Як співвідносяться між собою поняття «наукове пізнання» та «наукове знання»? 2. Назвіть критерії істинності наукового знання. 3. Особливості психологічного дослідження порівняно з природничими науками. Питання для самостійного вивчення: класифікація методів психологічного дослідження (за Г. Пирьовим, М. Роговіним та Г. Заленським, В. Дружиніним та ін.).
<u>Тема 5.</u> Академічна доброчесність та нечесність	Аналіз термінів, що позначають академічну нечесність: академічний плагіат, само плагіат, фабрикація даних, фальсифікація даних, академічне шахрайство, обман, списування, вплив у різній формі.
<u>Тема 6.</u> Основи теоретичного дослідження в психології	1. Питання для самостійного вивчення. Особливості використання наукового стилю мовлення в науково-дослідній роботі. 2. Сформулювати ідеї щодо власного кваліфікаційного дослідження
<u>Тема 7.</u> Основні методи емпіричного дослідження	Розв'язання практичних кейсів: 1. Визначення наукових проблем психологічного дослідження (на основі аналізу тез доповідей) 2. Визначення об'єкта та предмета наукового дослідження (виходячи з його теми). 3. Формулювання гіпотези дослідження. 4. Постановка завдань наукового дослідження (на основі мети роботи)

Тема 8. Оприлюднення результатів наукового дослідження. Наукові публікації	Практичне завдання: Написання тез доповіді на наукову конференцію
Тема 9. Кваліфікаційна робота магістра	Скласти список джерел відповідно до теми (напряму) кваліфікаційної роботи (15 джерел)

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція (Теми 1–5, 7–9), проблемна лекція (Теми 6), бесіда (всі семінарські заняття)).

Наочні (ілюстрація та демонстрація (всі лекційні заняття, ПЗ за темами 7, 8)).

Практичні (практичні завдання (Теми 7–9), семінарські заняття (Теми 1–6), есе (Тема 2), кейс-метод (7), презентація з виступом перед аудиторією (Теми 1–6), письмові роботи (Теми 3, 5), тестування (підсумкове) тощо).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних (семінарських) занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів. Поточний контроль включає наступні контрольні заходи: завдання за темами; поточні контрольні роботи; творчі та дослідницькі завдання, презентації за темами та написання есе тощо.

Максимально можлива кількість балів за поточний контроль упродовж семестру для дисципліни форма контролю якої екзамен – 60 та мінімально можлива кількість балів – 35.

Поточний контроль: повідомлення з презентацією ($2 \times 7 = 14$ балів), тестування (10 балів), тези доповіді (10 балів), творче завдання (5 балів), усні відповіді на заняттях ($2 \times 2 = 4$ бали), письмові роботи ($3 \times 3 = 9$ балів), есе (8 балів).

Критерії оцінювання:

1) Критерії оцінювання виконання творчого завдання (до 5 балів)

1-2 бали – здобувач виконує завдання формально, допускає багато змістовних, логічних та інших помилок;

3-4 бали – відповідь правильна, змістовно вірна, допущено кілька несуттєвих помилок, можливо несуттєві порушення логіки викладу;

5 балів – здобувач демонструє творчий підхід, пов'язує теоретичні знання з ситуацією, демонструє набуті компетентності

2) Критерії оцінювання повідомлення з презентацією (до 7 балів):

2-3 бали – презентація виконана у відповідності до вимог, але немає тексту повідомлення чи воно не відрізняється від представленого на слайдах тексту;

4-6 балів – надані текст повідомлення та презентація повністю розкривають тему, демонструють знання автора і його творчий підхід. Допускається кілька незначних помилок;

7 балів здобувач отримує лише за умови виконання всіх вище названих умов і презентації роботи на занятті.

3) Критерії оцінювання виконання письмових робіт (до 3 балів):

1 бал – завдання виконано формально, зі значною кількістю помилок;

2 бали – допускається 1-2 помилки у повністю виконаному завданні;

3 бали – завдання виконано повністю, відповідно до умов.

4) Критерії оцінки есе (до 8 балів):

1-3 бали – завдання виконано формально, з великою кількістю помилок;

4-5 балів – завдання виконано повністю, але містить лише формальні дані;

6-8 балів – творче, суб'єктивне та повне розкриття теми.

5) Критерії оцінювання усних відповідей на занятті (до 2 балів):

1 бал – здобувач правильно відповідав кілька разів;

2 бали – здобувач ініціативно правильно відповідає на всі питання, багато і влучно доповнює.

6) Критерії оцінювання написання тез (до 10 балів):

1-3 бали – тези виконано формально, не відповідають певним умовам;

4-6 балів – тези середньої якості, є певна кількість помилок (змістовних чи невідповідність вимогам);

7-8 балів – тези відповідають більшості вимог, але є кілька незначних помилок;

9-10 балів – тези надруковано або подано до друку, а здобувач прийняв участь у роботі наукової конференції.

Підсумковий/семестровий контроль проводиться у формі іспиту відповідно до графіку навчального процесу (максимальна сума – 40 балів, мінімальна – 25 балів).

Екзаменаційний білет з навчальної дисципліни включає 10 тестів та 2 завдання практичної спрямованості різного рівня складності, а саме репродуктивне та евристичне завдання.

Кожне з завдань оцінюється певною кількістю балів, відповідно до рівня їх складності. Сумарна кількість балів складає 40 відповідно з кваліфікаційними вимогами до іспиту.

1) Тести:

Максимальна кількість балів – 10. Кожен тест закритої форми з одиничним вибором та тест закритої форми з множинним вибором оцінюється в 0,5 балів.

2) Репродуктивне завдання:

Максимальна оцінка завдання – 10 балів, із них:

4 – володіння теоретичними знаннями та їх застосування для вирішення поставленої проблеми;

- 4 – послідовність та аргументованість викладення матеріалу;
- 2 – наявність обґрунтованих висновків щодо вирішення поставленої проблеми.

3) Евристичне завдання:

Максимальна оцінка завдання – 20 балів, із них:

- 5 – володіння теоретичними знаннями та їх застосування для вирішення поставленої проблеми;
- 5 – послідовність та аргументованість викладення матеріалу;
- 5 – застосування творчого підходу до вирішення поставленої проблеми (новизна та оригінальність)
- 5 – наявність обґрунтованих висновків щодо вирішення поставленої проблеми.

Підсумкова оцінка визначається додаванням всіх балів, отриманих під час поточного контролю (до 60 балів) та отриманих під час іспиту (до 40 балів).

Екзаменаційний білет з навчальної дисципліни "Методологія науково-психологічного дослідження" включає 10 тестів та 2 завдання практичної спрямованості різного рівня складності, а саме діагностичне та евристичне завдання. Кожне з завдань оцінюється певною кількістю балів, відповідно до рівня їх складності. Сумарна кількість балів складає 40 відповідно з кваліфікаційними вимогами до іспиту магістрів.

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Спеціальність С4 Психологія

Освітньо-професійна програма «Психологія»

Навчальна дисципліна «Методологія науково-психологічних досліджень»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1 (тестове) (10 балів)

1. Академічна відповідальність відноситься до:
 - a) цивільної відповідальності;
 - b) не є різновидом юридичної відповідальності;
 - c) адміністративної відповідальності;
 - d) юридичної відповідальності.
2. Що не можна віднести до критеріїв науковості?
 - a) системність;
 - b) доказовість;
 - c) методологічну рефлексію;
 - d) особисту симпатію вченого
3. Фундаментальні дослідження поділяються на:
 - a) прикладні та теоретичні;
 - b) вільні і цілеспрямовані;
 - c) емпіричні та раціоналістичні;
 - d) науково-дослідні
4. Яка функція не є однією з основних функцій науки:

- a) культурно-світоглядна функція
 - b) функція безпосередньої продуктивної сили;
 - c) функція виробництва істинного знання;
 - d) функція створення ідеології
5. До методів емпіричного дослідження належать:
- a) спостереження;
 - b) вимірювання;
 - c) порівняння;
 - d) всі відповіді правильні.
6. Метод вивчення об'єкта у його цілісності, в єдиному і взаємному зв'язку його частин, – це:
- a) аналіз;
 - b) синтез;
 - c) індукція;
 - d) дедукція.
7. Етапи проведення наукового експерименту:
- a) робота з літературою та розроблення методики експерименту;
 - b) складання робочого плану виконання наукового експерименту;
 - c) підготовка об'єкта дослідження;
 - d) всі відповіді правильні.
8. Які основні види експериментів використовуються у дослідницькій практиці?
- a) констатуючий, формуючий, контролюючий;
 - b) початковий, узагальнюючий;
 - c) лабораторний, формуючий;
 - d) природний, формуючий, контролюючий.
9. Тексти наукового стилю мають таку структуру:
- a) вступ, основна частина, висновки;
 - b) основна частина, висновки, список використаної літератури;
 - c) вступ, наявність посилань у тексті та використання додатки;
 - d) оформлення ілюстрацій, правила розміщення таблиць та вимоги щодо правильних оформлень скорочень і додатків
10. Відповідно до мети тези бувають:
- a) первинними та вторинними;
 - b) вторинними та оригінальними;
 - c) складними й простими;
 - d) спеціальними та інформаційними.

Завдання 2 (репродуктивне) (10 балів)

Охарактеризуйте номотетичний та ідеографічний підходи у психологічних дослідженнях. Наведіть приклади таких досліджень

Завдання 3 (евристичне) (20 балів)

Для вивчення запропонованої проблеми сформулюйте тему наукового дослідження з психології, об'єкт, предмет, гіпотезу, мету та завдання, можливі методи: Чи залежить від особистісних та професійних якостей персоналу успіх функціонування банківської установи?

Критерії оцінювання

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики. Кожне з завдань оцінюється певною кількістю балів, відповідно до рівня їх складності. Сумарна кількість балів складає 40 відповідно з кваліфікаційними вимогами до іспиту магістрів.

Окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються таким чином:

Завдання 1 (тестове) (до 10 балів)

За кожну правильну відповідь у тестовому завданні закритої форми з одиничним вибором оцінюється в 1 бал.

Завдання 2 (репродуктивне) (до 10 балів)

до 4 балів – володіння теоретичними знаннями та їх застосування для вирішення поставленої проблеми;

до 4 балів – послідовність та аргументованість викладення матеріалу;

до 2 балів – наявність обґрунтованих висновків щодо вирішення поставленої проблеми.

Завдання 3 (евристичне) (20 балів)

до 5 балів – володіння теоретичними знаннями та їх застосування для вирішення поставленої проблеми;

до 5 балів – послідовність та аргументованість викладення матеріалу;

до 5 балів – застосування творчого підходу до вирішення поставленої проблеми (новизна та оригінальність);

до 5 балів – наявність обґрунтованих висновків щодо вирішення поставленої проблеми.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бочелюк В. Й., Нечипоренко В. В., Позднякова О. Л., Завацька Н. Є., Завацький Ю. А., Завацький В. Ю., Жигаренко І. Є. Методика та організація наукових досліджень з психології: Навчальний посібник. Київ: КНТ, 2024. 384 с.

2. Пушкар О. І. Методологія та організація наукових досліджень [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. І. Пушкар ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. - Електрон. текстові дан. (9,76 МБ). - Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. - 866 с. <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23346>

3. Вихрущ В. О., Козловський Ю. М. Методологія та методика наукового дослідження: Підручник., Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 336 с.

4. Вітченко А. О., Вітченко А. Ю. Основи наукових досліджень у вищій школі: підруч. Київ : ФОП Ямчинський О. В., 2020. 272 с.

Додаткова

5. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень: підручник. Харків: Право, 2019. 368 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SENMK/OMND.pdf
6. Кодекс академічної доброчесності Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця. URL: <https://www.hneu.edu.ua/kodeks-akadem-dobrochesnosti/>
7. Медвідь В. Ю., Данько Ю. І., Коблянська І. І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навч. посіб. Суми: СНАУ, 2020. 220 с.
8. Основні вимоги до оформлення бібліографічного опису документів. URL: <http://library.hneu.edu.ua/page/vimogi-do-oformlennya-bibliografichnih-spiskiv-dokumentiv>
9. Посилкіна О. В. Методологія наукових досліджень та інноваційний розвиток: навч. посіб. / О. В. Посилкіна, О. В. Літвінова, Ю.С. Братішко. Харків: НФаУ, 2020. 220 с.
10. Пушкар О. І., Гордєєв А. С. Методологія та організація наукових досліджень. Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня [Електронний ресурс]. Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. 2-ге вид., переробл. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2025. URL: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/36932>
11. Ушакова І. Копінг-стратегії та механізми саморегуляції особистості у військовий час / І. Ушакова, Н. Світлична, Т. Селюкова. - Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки - 2024. - № 22. - С. 120-128. <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/35242>
12. Ушакова І. М. Теоретико-методологічні проблеми психології. Курс лекцій. URL: [http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/1242/Teoretiko_metodolog_problemi_psih_\(Ushakova\)_Kurs_lekc.pdf](http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/1242/Teoretiko_metodolog_problemi_psih_(Ushakova)_Kurs_lekc.pdf)
13. Afanasieva N., Bogdan Zh., Pidbutska N., Byelyayeva N., Morhunova N. Linguistic analysis of the story about life events as a technology for researching the emotional experience of higher education students. // Implementation of modern technologies in language learning as a basis for the formation of communicative competences: monograph. Kharkiv: TECHNOLOGY CENTER PC, 2025. P. 38-52. URL: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/35997>
14. Stetsenko A., Ushakova I., Kohut Y., Drok V., Huz N. Formulating alternative approaches to stress management by understanding its effects on psychological and physiological well-being. AD ALTA: journal of interdisciplinary research. 2024. №14/01. Pp. 108-115. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/34968>

Інформаційні ресурси

15. Пошукова система Base <https://www.base-search.net/>
16. Система пошуку наукової інформації у відкритих архівах України (SSM) <https://oai.org.ua/>
17. Зразок та правила написання якісної наукової статті URL: <https://naurok.ua/student/blog/zrazok-ta-pravila-napisannya-yakisno-naukovo-statti>
18. Пошукова система наукової літератури. Режим доступу: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>
19. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
20. Харківська державна наукова бібліотека ім. Короленка [Електронний ресурс]. URL: <http://korolenko.kharkov.com>.
21. Про вищу освіту. Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
22. Про наукову і науково-технічну діяльність. Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
23. Як написати тези URL: <https://naurok.ua/student/blog/yak-pisati-tezi-scho-take-tezi-i-h-prikladi>